

БІБЛІОГРАФІЯ

(рецензії й справоздання).

L'Anthropologie (Matériaux pour l'histoire de l'homme, Revue d'anthropologie, Revue d'Ethnographie-réunis), rédacteurs en chef mm. Boule — Vernaux, Париж, т. V—IX (р. 1894—8).

Паризький двомісячник сього титула служить дуже користним підручником для кожного, хто хоче бути au courant сучасної антропологиї й доісторичної археології, даючи основні реферати з видатніших явищ в літературі і огляди періодичних видавництв що до сих наук, але для українсько-руської науки дає зрідка тільки щось спеціально цікаве. В VII річнику були такими статі барона де Бай, обговорені в XXVII книжці Записок; в т. VII і IX натомість можемо занотувати статі загального інтересу.

В т. VII др. Otto Ammon, звістний німецький антрополог, подав ключ до координування черепних помірок, зроблених по системі Брока і по німецькій (т. зв. франкфуртській або Igering'a) — La corrélation entre l'indice céphalométrique de Broca et celui d'Ihering (с. 676—682). На підставі численних помірок (на 2.932 особах), навмисно зроблених ним на обидва способи, автор дає детальні вказівки, і спеціально що до черепного показчика каже від німецького показчика відіймати 0,5, щоб дістати показчик Брока (докладнійше — для доліхокефалічних 0,6, для крайно-брахікефалічних 0,7).

Інше аналогічне питання підіймає американський антрополог W. Ripley — Notes et documents pour la construction d'une carte de l'indice céphalique en Europe (VII, с. 513—525); він оглядає тут готові вже матеріали для такої мапи (при тім що до словянських матеріалів показує дуже слабкі відомости), подає мапку західньої Європи

уложену на їх підставі, й ширше спиняєть ся коло питання координування помірок, зроблених на живих головах, з помірками черепів.

В т. IX (с. 113—133) I. Deniker подав тимчасовий витяг в своїй праці *Les races de l'Europe*. Він знайомить із пляном своєї праці: се мапа Європи розміру 1/10.000.000, з означеннями політичного і адміністративного поділу, етнографічного, чи властиво, як автор справедливо поправляє — лінгвістичного підкладу людности, і антропологічних прикмет: зроста, черепа, кольору очей і волос, на основі друкованої літератури й деяких невиданих ще материялів. На основі зібраного материялу автор пробує означити раси сучасної Європи; він рахує їх (не числячи чужих домішок як Турки, Жиди і т. и.) шість головних і чотири другорядних, що можуть бути модифікаціями головних, і на маленькій долученій мапці означає сі раси, зіставляючи білими ті простори, для котрих він не знайшов материялу.

Як з одного боку цікавий може бути збір материялу й його графічне означення на мапі, зроблене автором, так з другого боку можна побоюватись, щоб класифікація рас, зроблена автором, не показала ся передчасною, особливо для так мало вистудійованої східньої Європи, при тім на підставі тільки сучасних (для неї дуже бідних) спостережень, без пильного огляду на факти історії й археології (про них автор не згадує тут). Розумієть ся, не можна сказати рішучого слова на основі тимчасової короткої звістки, але й дещо з поданого автором насуває певний скептицизм. І так нпр. на українсько-руській території знаходимо у нього аж пять рас: „адриятицьку“ в Покарпатю, за Дніпром і на Кубани, „висянську“ в західніх частинах східньої Галичини, „східню“ (східньо-словянську можна б сказати) в решті сх. Галичини і на Поділю, з домішками „західньої“ або „севенської“, „північнувату“ (sub-nordique, росповсюднену між північними Німцями, Литвою й ин.) — в Браславщині, суб-адриятицьку в Київщині.

Кождий, хто трохи обзнайомлений з українською й взагалі — східньо-європейською археологією, антропологією, історією кольонізації, згодить ся, що такого розкладу рас на Україні не може бути, що тут можуть бути подібности з тими чи иньшими числами вичислених автором рас, що тут є мішання рас, але таких і такого, як автор доводить, не може бути. І ще раз повторюю, на основі теперішніх материялів і не можна ще уставляти на Україні рас, за мало того материялу!

В тім же томі С. Ujfalvy подав розвідку про „Білих Гунів“; вона зачіпає гунське питання й тому в дечім цікава й для нас спеціально; автор обстоює за деформованнем черепів у Гунів і уважає їх близькими свояками народу Гоа, від котрого виводить він Білих Гунів, Ефталитів, відріжняючи їх від Єучів.

М. Грушевський.